

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BS/10/2/90

SPOŁECZNA OCENA I PRZEWIDYWANE NASTĘPSTWA PROGRAMU BALCEROWICZA

Komunikat z badań

Warszawa, styczeń 1990 r.

Ustalenie stosunku społeczeństwa do przyjętych i wdrażanych rozwiązań systemowych wynikających z wprowadzania z dniem 1 stycznia br. nowych zasad gospodarowania, opartych na programie premiera Balcerowicza, było przedmiotem kolejnego badania sondażowego CBOS¹. Kompleksowy charakter przedsięwzięcia i stosunkowo krótki czas przeznaczony zwłaszcza na opanowanie inflacji powoduje, że skutki podjętych przez rząd działań w znacznym stopniu dotyczą całego społeczeństwa, stąd jednym z zasadniczych czynników warunkujących powodzenie programu przebudowy gospodarki jest stopień jego społecznej akceptacji.

Najczęściej wymienianym przez respondentów źródłem informacji o programie rządu są: telewizja (79,7%), radio (61%), prasa (54%) oraz konferencje rzecznika rządu (39%). Założenia programu są również przedmiotem rozmów: w gronie rodziny i znajomych (45,8%), z kolegami z zakładu pracy (35,8%), z ludźmi, którzy się na tym znają (32,7%), a także w kolejkach i na ulicy (31,8%). Najrzadziej korzystano z polskojęzycznych radiostacji zachodnich (8,4%) i radia zagranicznego (3,4%). Część badanych (13,4%) odpowiedziała, że te sprawy w ogóle ich nie interesują. Największym zaufaniem są darzone przez odbiorców oficjalne źródła, a więc telewizja (48,5%), prasa (16,5%), radio (12,2%) i rzecznik rządu (6%). Dla 5,6% respondentów najbardziej wiarygodne są informacje pochodzące z rozmów z osobami, które znają się na tym.

Zasadniczym przedmiotem badania była ogólna ocena programu i rokowanie szans na wyjście z kryzysu, a także przewidywane następstwa poszczególnych rozwiązań programu w różnych dziedzinach życia indywidualnego i zbiorowego.

Wskazane przez respondentów cele programu, które ich zdaniem chce przede wszystkim osiągnąć rząd oraz te, które zostały ocenione przez nich samych za najważniejsze, w zasadzie pokrywają się. Za najważniejszy cel programu badani uznali stłumienie inflacji, i to częściej jako ważny dla nich samych niż dla rządu. Podobnie wypowiediano się na temat jak najszybszego urynkowania całej gospodarki i poprawy dyscypliny pracy przez wprowadzenie bezrobocia. Pozostałe cele, zwłaszcza ograniczenie ilości pieniędzy wśród ludności, częściej są oceniane jako pożądane przez autorów zmian niż ważne dla samych zainteresowanych (tab. 1).

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" - badanie przeprowadzone w dniach 12-16 stycznia 1990 roku na 1486-osobowej próbie udziałowej dorosłej ludności kraju.

Tabela 1

w procentach

Cele programu Balcerowicza	Wskazania respondentów uznających poszczególne cele za najważniejsze	
	dla rządu	dla siebie
Słumienie inflacji	40,4	54,0
Wprowadzenie gospodarki kapitalistycznej	10,6	5,2
Dostosowanie się do wymagań banków i rządów zachodnich	7,6	2,7
Ograniczenie ilości pieniędzy wśród ludności	16,1	4,1
Poprawa dyscypliny pracy przez wprowadzenie bezrobocia	2,7	6,9
Jak najszybsze urynkowanie całej gospodarki	19,5	23,0

Ogólną ocenę programu gospodarczego rządu wyznaczają deklaracje stopnia jego akceptacji, rokowanie szans powodzenia, a także osobiste odczucia i nastawienia z nim związane. Od listopada ubiegłego roku wzrósł o 10 punktów procentowych odsetek popierających program Balcerowicza, o 5 tych, którzy go nie popierają; znacznie zmniejszyła się grupa osób, które nic nie wiedzą na ten temat (tab. 2).

Tabela 2

w procentach

Stosunek do programu Balcerowicza	Odpowiedzi respondentów według terminów badań	
	listopad '89	styczeń '90
Poparcie	30,8	41,5
Brak poparcia	3,1	8,5
Nieznajomość programu	48,8	9,5
Brak zdania	17,2	40,2

W założonej sytuacji występowania w roli posła na Sejm, respondenci w sprawie programu Balcerowicza głosowaliby w następujący sposób:

- za jego jak najszybszą realizacją - 34,5%,
- za jego realizacją, ale bardziej rozłożoną w czasie - 33,2%,
- za skierowaniem do ponownego opracowania - 13,3%,
- za odrzuceniem i opracowaniem konkurencyjnego programu - 8,8%,
- trudno powiedzieć - 9,4%.

Ponad dwie trzecie opowiedziałyby się więc za realizacją programu, choć co do sposobu - a w zasadzie tempa zaproponowanych zmian - zdania są podzielone mniej więcej po równo pomiędzy tych, którzy uznali je za słuszne, i tych, którzy uważają, że powinno ono być wolniejsze. Warto zwrócić przy tym uwagę, że 65% w pełni popierających program głosowałoby za jak najszybszą jego realizacją, a 29% za realizacją bardziej rozłożoną w czasie. Natomiast wśród tych, którzy w ogóle nie popierają programu, więcej byłoby za skierowaniem go do ponownego opracowania (44,4%), niż za odrzuceniem i opracowaniem programu konkurencyjnego (34,9%).

Odpowiadając na pytanie: "Czy Pana(i) zdaniem program ten stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?" - większość (59,7%) przewidywała - z różnym stopniem pewności - powodzenie (w tym zdecydowanie tak - 12,7%, raczej tak - 47%), o braku szans na wyjście z kryzysu przekonanych było 10,8% (raczej nie - 8,6%, zdecydowanie nie - 2,2%); nie miało zdania (odpowiedzi: "trudno powiedzieć") 29,3%. W listopadzie szanse na wyjście z kryzysu dzięki polityce rządu widziało 76,1%, brak szans - 5,8% badanych (odpowiedzi "trudno powiedzieć" udzieliło 18%),

W znacznym stopniu podzielone są natomiast opinie o tym, czy program Balcerowicza jest jedynie słuszny. Odpowiadano, że jest to:

- jeden z wielu możliwych sposobów poprawy gospodarki - 20,3%,
- jedyne, co nam pozostało - 18,9%,
- jedyny program, który może zadowolić tych, którzy nam pożyczyci i mogą jeszcze pożyczyć pieniądze - 16,1%,
- zdecydowanie najlepszy w tej chwili sposób poprawy gospodarki - 13,5%,
- jeden z gorszych sposobów - 4,7%,
- trudno powiedzieć - 26,3%.

Wśród społecznych odczuć towarzyszących wprowadzaniu programu gospodarczego wicepremiera Balcerowicza dominuje zaufanie do jego autorów (64,4% wobec 24,3% wyrażających nieufność, bo powiela stare wzory i błędy i 10% nie mających zdania w tej kwestii), a obawy i lęk przed tym, co przyniesie przyszłość (49,5%) są równoważone w dużym stopniu (44,5%) nadziejami na poprawę sytuacji (trudno powiedzieć - 5,4%).

Badając opinie o następstwach niektórych rozwiązań szczegółowych planu Balcerowicza na gospodarkę kraju z jednej strony i sytuację osobistą badanych - z drugiej, uzyskaliśmy wyniki świadczące o dużej rozbieżności interesów kraju i poszczególnych obywateli - wszystkie bez wyjątku rozwiązania szczegółowe są oceniane jako korzystniejsze dla gospodarki niż dla ludzi (tab. 3).

Tabela 3

w procentach

Szczegółowe rozwiązania planu Balcerowicza		Odpowiedzi na pytania o wpływ poszczególnych rozwiązań na a) gospodarkę kraju, b) sytuację respondentów			
		korzystny	niekorzystny	nie będą miały wpływu	trudno powiedzieć
Ustalony oficjalnie kurs dolara na poziomie wolnorynkowym	a	54,0	5,1	6,1	34,7
	b	23,0	9,7	43,1	24,0
Podwyższone oprocentowania wkładów oszczędnościowych ludności	a	60,4	8,5	8,7	22,3
	b	54,9	6,3	25,8	12,9
Ograniczone dotacje budżetowe dla przedsiębiorstw	a	53,9	15,5	2,0	28,5
	b	13,7	18,2	41,0	26,9
Podwyższone cła na towary importowane	a	33,0	33,0	3,2	30,7
	b	6,2	30,3	40,4	22,9
Ustalona granica wzrostu funduszu wynagrodzeń	a	41,2	23,5	3,4	31,8
	b	6,9	50,1	22,7	20,1
Zmniejszone wydatki na bezpieczeństwo publiczne i obronę	a	46,3	25,8	4,8	23,0
	b	20,5	26,5	30,9	21,9
Ujednocicone podatki i cła we wszystkich sektorach gospodarki	a	62,0	7,0	2,2	28,7
	b	20,9	9,4	39,9	29,7
Podwyższone oprocentowanie kredytów bankowych	a	39,4	32,9	1,7	25,8
	b	6,7	45,9	30,1	17,1
Rezygnacja z dotowania organizacji społeczno-politycznych	a	75,8	3,8	3,4	17,0
	b	33,6	4,0	43,3	18,8
Podwyższone ceny paliw, energii i węgla	a	38,4	40,1	1,5	19,8
	b	2,8	81,6	7,4	8,1
Założone bezrobocie	a	42,3	30,3	2,8	24,4
	b	9,5	36,3	31,2	22,7
Stworzony system zasiłków dla bezrobotnych i pomocy w znalezieniu pracy	a	43,9	21,6	5,1	29,3
	b	28,6	11,0	33,0	27,1
Przeszacowana wartość majątku przedsiębiorstw państwowych i podniesiony podatek od jego wartości	a	40,3	9,1	3,0	47,5
	b	7,1	10,5	39,4	42,7

Wśród wypowiedzi na temat przewidywanych skutków realizacji programu Balcerowicza na różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego przeważa przekonanie, że sytuacja w wielu z nich poprawi się, ale dopiero po pewnym czasie, zwłaszcza ogólna sytuacja gospodarcza kraju (56,6%), zaopatrzenie w artykuły przemysłowe (54,2%) i spożywcze (53,4%) i co się z tym wiąże wielkość produkcji rolniczej (44,8%) i przemysłowej (44,4%). Najbardziej pesymistyczne prognozy dotyczą szans na znalezienie pracy (55,4%), zarobków ludności (45,6%), a także sytuacji w budownictwie mieszkaniowym (32,6% - tab. 4).

Tabela 4

Poszczególne dziedziny życia społeczno-gospodarczego	Przewidywane skutki					średnia *
	szybko poprawi się	poprawi się, ale dopiero po pewnym czasie	niewiele zmieni się	raczej pogorszy się	trudno powiedzieć	
	%					
Ogólna sytuacja gospodarcza kraju	4,3	56,6	15,4	7,1	16,5	58,9
Sytuacja polityczna w kraju	10,6	32,0	26,4	8,3	22,6	52,5
Nastroje ludności	3,4	38,0	15,0	27,3	16,3	43,8
Zaopatrzenie rynku w artykuły spożywcze	10,2	53,4	14,7	10,4	11,1	59,6
Zaopatrzenie rynku w towary przemysłowe	9,6	54,2	15,7	8,0	12,4	60,4
Stosunek ludzi do pracy	19,8	42,3	19,0	4,4	14,4	63,5
Organizacja pracy w przedsiębiorstwach i instytucjach	14,5	43,7	18,6	2,2	20,9	62,4
Wielkość i jakość produkcji w przedsiębiorstwach przemysłowych	6,4	44,4	18,2	6,2	24,7	56,6
Ilość produkowanej w kraju żywności	5,2	44,8	18,9	13,7	17,2	52,2
Działalność handlu, obsługa w sklepach	9,4	42,0	27,3	5,5	15,7	55,6
Sytuacja w budownictwie mieszkaniowym	1,3	16,8	28,7	32,6	20,4	31,3
Szanse na znalezienie pracy	2,0	11,2	11,0	55,4	20,5	23,3
Zarobki i dochody ludności	1,2	25,1	12,1	45,6	15,8	31,0
Siła nabywcza złotówki	4,9	37,3	11,4	17,6	28,6	50,1
Dopływ kapitału i technologii z zagranicy	12,9	35,3	10,9	3,3	37,6	60,8

* Średnie obliczono po przeskalowaniu ocen. Poszczególnym odpowiedziom przypisano następujące wartości: szybko poprawi się - 100; poprawi się, ale dopiero po pewnym czasie - 75; trudno powiedzieć - 50; niewiele się zmieni - 25; raczej pogorszy się - 0. Zatem im wyższa średnia, tym bardziej optymistyczne przewidywania.

Już pierwsze dwa tygodnie nowej rzeczywistości gospodarczej spowodowały powszechne przekonanie, że poziom życia znacznie się obniży, i to na dłuższy okres. Odpowiadano, że poziom życia w bieżącym roku:

- obniży się (86,8%), w tym:
 - tylko przejściowo, potrwa to najwyżej pół roku - 19,0%,
 - będzie to trwało dłużej - 78,8%,
 - trudno powiedzieć - 2,2%;
- pozostanie bez zmian - 6,5%,
- wzrośnie - 3,1%,
- trudno powiedzieć - 3,5%,

oraz, że obniżenie to będzie:

- znaczne - 84,5%,
- tylko niewielkie - 13,7%,
- trudno powiedzieć - 1,7%.

Negatywne konsekwencje programu, takie jak obniżenie stopy życiowej, bezrobocie itp., zdaniem respondentów są oceniane przez twórców, publikatory i społeczeństwo podobnie, z lekką przewagą niedocenia ich przez autorów i przeceniania przez środki masowego przekazu (tab. 5).

Tabela 5

w procentach

Oceniający program	Adekwatność oceny			
	przecenia- nie	niedoce- nianie	ocenianie prawidłowe	trudno powie- dzieć
Twórcy programu	15,3	37,4	35,9	10,2
Środki masowego przekazu	22,3	30,0	35,9	10,6
Większość społeczeństwa	19,1	32,0	37,1	10,7

Obawy społeczeństwa wynikające z wprowadzania nowego programu najczęściej dotyczą możliwości: znacznego obniżenia się poziomu życia - swojego i rodziny (79%), pogorszenia warunków pracy (45,6%), niebezpieczeństwa utraty pracy (34,9%). Najczęściej za mało prawdopodobne uznano konieczność korzystania z pomocy społecznej (76% - tab. 6).

Utrata pracy spowodowałaby następujące zachowania badanych: 17,1% szukałoby nowej pracy w sektorze prywatnym, 16,6% w sektorze państwowym, 13% odwoływałoby się, starając utrzymać się w dotychczasowym miejscu, 9,1% wyjechałoby za granicę, 6,3% rozpoczęłoby pracę na własny rachunek, 5,9% przekwalifikowałoby się, zdobywając nowy zawód, a 2,4% korzystałoby z zasiłku dla

Tabela 6

w procentach

Rodzaje zagrożeń	Odpowiedzi respondentów					
	tak, poważnie się z tym liczę	raczej tak	raczej nie	nie, to mało prawdopodobne	staram się o tym nie myśleć	trudno powiedzieć
Utrata pracy	16,3	18,4	32,6	19,6	12,3	0,7
Konieczność przekwalifikowania się	8,2	16,6	40,5	27,5	6,6	0,6
Pogorszenie warunków pracy	11,7	33,9	35,6	12,7	4,6	1,4
Znaczne obniżenie poziomu życia swojego i rodziny	33,3	45,7	9,7	2,4	5,8	0,3
Popadnięcie w nędzę	7,5	9,5	39,4	27,0	12,9	0,4
Konieczność korzystania z pomocy społecznej (darmowych kuchni, zapomóg itp.)	2,9	3,9	30,4	45,6	12,0	0,5

bezrobotnych póki by się dało (co piąty badany nie zajął stanowiska w tej sprawie). Jednocześnie ponad połowa odpowiadających na pytania ankiety (57,5%) jest przekonana, że człowiek, który straci pracę, będzie mógł liczyć na pomoc państwa, a 40,8%, że zostanie pozostawiony sam sobie.

Natomiast skłonność do poparcia pewnych zachowań zbiorowych w znacznym stopniu jest uzależniona od przyczyn, dla których miałyby być podjęte. I tak największe obecnie poparcie uzyskałyby strajki zorganizowane w celu zmiany kierownictwa zakładu z powodu jego niegospodarności (57,7%) i złego odnoszenia się do ludzi (53,9%), następnie w sytuacji, gdyby nie można było "związać końca z końcem" (45,6%), dla obrony zwalnianych z pracy kolegów (36,3%), w celu zmiany obecnego rządu, bo się nie nadaje (29,8%) i w sytuacji, gdyby zwolnienie z pracy dotyczyło samego zainteresowanego (29,6%). Wynika z tego, że obecnie najbardziej zapalnym punktem może być negatywny stosunek pracowników do kierownictwa swojego zakładu pracy.

Odpowiedzialnością za obecną trudną sytuację gospodarczą kraju badani najczęściej obarczają poprzednie rządy (za całkowicie zgodną z prawdą uznało to stwierdzenie 62,7% badanych, 27,6% sądzi, że jest w tym trochę przesady, a jedynie 7,9%, że jest w tym dużo przesady, gdyż poprzednio sytuacja gospodarcza nie była tak zła, tylko obecny rząd nie może sobie z nią poradzić).

Poparcie dla programu Balcerowicza najczęściej występuje w grupie wiekowej do 24 lat, wśród legitymujących się wyższym wykształceniem, oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą i należących do "Solidarności". Natomiast najrzadziej akceptują ten program osoby powyżej 60 roku życia, posiadający wykształcenie podstawowe, oceniający swoją sytuację materialną jako złą, a także rolnicy i należący do OPZZ (aneks).

Tabela 1

w procentach

Cechy badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Jak określił(a)by Pan(i) swój stosunek do programu Balcerowicza?"			
	W pełni popieram	W ogóle nie popieram	Nic o nim nie wiem	Trudno powiedzieć
<u>Wiek</u>				
do 24 lat	51,9	6,9	10,0	31,3
25-34 lata	45,4	8,0	7,1	39,3
35-44 lata	37,3	8,7	8,3	45,3
45-59 lat	44,2	10,4	7,4	37,7
60 i więcej lat	31,9	7,4	15,8	44,5
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	37,4	8,4	12,2	41,6
Miasto	44,0	8,6	7,9	39,3
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	33,9	6,9	16,3	42,7
Niepełne średnie	40,9	9,0	5,7	44,5
Średnie	50,4	9,6	4,5	35,1
Wyższe	58,3	12,2	0,9	27,8
<u>Zatrudnienie respondentów</u>				
Prac.gosp. uspołecznionej	44,4	9,1	7,1	39,3
Rolnicy	32,5	11,9	10,8	44,3
Emeryci i renciści	36,8	5,4	15,5	41,9
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	28,3	11,0	13,4	47,3
Przeciętna	46,7	7,2	8,2	37,7
Dobra	54,8	7,5	4,8	31,7
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Solidarność	52,6	6,8	4,8	35,5
OPZZ	35,1	14,9	8,8	41,2
Nie należący do żadnych	39,1	8,4	10,5	41,7

Tabela 2

w procentach

Cechy badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Czy Pana(i) zdaniem program ten stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?"				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
<u>Wiek</u>					
do 24 lat	20,0	45,0	6,3	0,6	28,1
25-34 lata	13,9	53,0	6,3	1,7	25,1
35-44 lata	11,2	48,6	11,2	2,2	26,8
45-59 lat	10,8	48,0	11,7	2,8	26,5
60 i więcej lat	11,0	37,7	7,4	2,6	41,0
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	9,0	45,0	9,5	2,7	33,5
Miasto	15,0	48,3	8,1	1,8	26,7
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	9,6	41,2	7,7	2,4	38,8
Niepełne średnie	13,6	50,4	8,2	1,5	26,2
Średnie	16,1	50,7	10,2	2,0	21,0
Wyższe	16,5	56,5	9,6	3,5	13,9
<u>Zatrudnienie</u>					
Prac.gosp. uspołecznionej	14,0	50,3	10,5	2,0	23,2
Rolnicy	5,7	42,5	10,4	4,1	36,8
Emeryci i renciści	12,0	37,6	4,7	2,7	42,6
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>					
Zła	6,4	41,9	10,8	3,2	37,7
Przeciętna	13,8	50,2	7,7	1,5	26,5
Dobra	25,3	46,8	7,0	2,2	18,8
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>					
Solidarność	19,9	55,8	5,2	1,6	17,5
OPZZ	10,5	45,6	13,2	4,4	26,3
Nie należący do żadnych	10,9	45,3	9,1	2,0	32,4

Tabela 3

w procentach

Cechy badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Gdyby Pan(i) był(a) posłem na Sejm, to jak by Pan(i) głosował(a) w sprawie programu Balcerowicza?"				
	Za jak naj- szybszą jego reali- zacją	Za realiza- cją, ale bardziej rozłożoną w czasie	Za skierowa- niem do po- nownego opracowania	Za odrzuceniem i opracowaniem konkurencyj- nego programu	Trudno powie- dzieć
<u>Wiek</u>					
do 24 lat	44,9	25,3	13,3	4,4	10,8
25-34 lata	37,7	33,8	14,1	8,5	5,6
35-44 lata	33,1	38,5	13,8	9,1	5,5
45-59 lat	32,8	35,6	11,0	11,0	9,2
60 i więcej lat	28,3	30,0	14,3	8,8	17,6
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	30,5	33,6	11,9	9,6	13,8
Miasto	37,1	33,1	14,0	8,5	6,9
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	28,5	33,5	12,8	9,3	15,1
Niepełne średnie	36,0	36,3	12,4	8,3	6,7
Średnie	39,7	32,0	15,0	7,9	5,1
Wyższe	47,8	26,1	13,9	11,3	0,9
<u>Zatrudnienie</u>					
Prac.gosp. uspołecznionej	36,7	33,5	14,3	9,6	5,7
Rolnicy	28,1	35,9	10,9	11,5	13,5
Emeryci i renciści	30,5	29,3	14,5	6,6	17,6
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>					
Zła	23,3	34,1	17,9	10,8	13,1
Przeciętna	38,2	33,5	12,0	8,3	7,6
Dobra	49,5	30,1	7,0	5,9	7,5
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>					
Solidarność	47,8	31,1	10,8	4,8	5,2
OPZZ	26,3	37,7	18,4	13,2	4,4
Nie należący do żadnych	32,3	33,0	13,7	9,4	11,1

Tabela 4

w procentach

Cechy badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Co Pan(i) sądzi o programie Balcerowicza, czy jest to:					
	zdecydowanie najlepszy w tej chwili sposób poprawy gospodarki	jeden z wielu możliwych sposobów	jeden z gorszych sposobów	jedyny program, który może zadowolić tych, którzy nam pożyczili i jeszcze mogą pożyczyć pieniądze	jedynie co nam pozostało	Trudno powiedzieć
<u>Wiek</u>						
do 24 lat	20,0	22,5	1,3	14,4	16,3	25,6
25-34 lata	15,4	23,5	3,4	18,1	18,3	21,3
35-44 lata	12,7	19,6	4,0	19,6	23,3	20,7
45-59 lat	11,7	19,3	7,4	14,7	21,2	25,8
60 i więcej lat	10,0	17,0	5,8	12,9	15,1	39,2
<u>Miejsce zamieszkania</u>						
Wieś	10,6	22,5	4,6	14,8	15,7	31,8
Miasto	15,2	19,2	4,8	16,9	20,8	23,1
<u>Wykształcenie</u>						
Podstawowe	9,9	18,2	5,6	13,1	15,6	37,7
Niepełne średnie	14,2	24,3	3,9	16,8	17,6	23,3
Średnie	17,0	19,5	4,2	19,5	22,9	16,7
Wyższe	20,2	21,2	4,4	20,2	29,8	4,4
<u>Zatrudnienie respondentów</u>						
Prac.gosp. uspołecznionej	15,0	21,9	4,7	18,8	20,1	19,6
Rolnicy	8,8	21,2	7,8	15,5	13,5	33,2
Emeryci i renciści	11,6	13,5	3,9	12,7	17,0	41,3
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>						
Zła	9,6	15,4	6,0	16,8	15,8	36,4
Przeciętna	13,2	24,5	4,5	15,6	20,8	21,4
Dobra	25,3	15,6	2,2	16,1	19,9	21,0
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>						
Solidarność	25,5	16,7	3,6	14,7	20,3	19,1
OPZZ	5,3	28,1	7,9	18,4	24,6	15,8
Nie należący do żadnych	11,4	19,8	4,8	16,2	18,3	29,5

Tabela 5

w procentach

Cechy badanych	Odpowiedź na pytanie: "Jakie odczucia wzbudza w Panu(i) program Balcerowicza? Czy jest raczej:					
	obawa i lęk przed tym, co przyniesie przyszłość	nadzieja i wiara w lepszą przyszłość	Trudno powiedzieć	ufność, bo opracowywali go ludzie godni zaufania	nieufność, bo powiedla stare wzory i błędy	Trudno powiedzieć
<u>Wiek</u>						
do 24 lat	33,3	57,2	8,8	72,3	15,1	11,3
25-34 lata	47,7	49,4	2,9	69,4	22,8	6,9
35-44 lata	54,2	41,1	4,7	64,5	25,7	9,8
45-59 lat	52,2	42,9	4,6	60,8	28,7	9,9
60 i więcej lat	54,2	37,1	8,4	59,6	25,7	14,3
<u>Miejsce zamieszkania</u>						
Wieś	54,4	38,6	6,8	61,0	26,6	12,1
Miasto	46,8	48,3	4,6	67,1	23,2	8,9
<u>Wykształcenie</u>						
Podstawowe	53,2	38,5	8,0	59,6	26,8	13,0
Niepełne średnie	48,3	47,5	4,1	67,6	23,1	8,8
Średnie	46,3	49,7	3,7	69,0	21,9	8,2
Wyższe	45,2	53,9	0,9	71,9	23,7	4,4
<u>Zatrudnienie</u>						
Prac.gosp. uspołecznionej	48,5	47,4	4,1	67,3	23,9	8,7
Rolnicy	62,2	31,6	5,7	53,6	33,5	11,9
Emeryci i renciści	50,0	41,1	8,5	63,4	23,3	12,8
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>						
Zła	58,5	34,1	6,8	51,6	32,9	14,3
Przeciętna	47,5	48,6	3,9	70,2	21,8	7,6
Dobra	35,1	56,8	8,1	77,0	13,1	9,8
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>						
Solidarność	36,8	59,2	4,0	76,4	16,0	7,6
OPZZ	60,5	36,8	2,6	55,3	36,8	7,9
Nie należący do żadnych	52,0	41,6	6,1	62,7	25,3	11,2